

Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού
Τα απίθανα μολύβια
ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ
Τόμος 2ος

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων

βιβλίων και παραγωγή

υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού

με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το

Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από

το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και

25% από εθνικούς πόρους.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ευάγγελος Ιντζίδης, *Εκπαιδευτικός*
Αθανάσιος Παπαδόπουλος,
Εκπαιδευτικός
Αριστοτέλης Σιούτης,
Εκπαιδευτικός
Αικατερίνη Τικτοπούλου,
Εκπαιδευτικός

ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Αθανάσιος Τριλιανός,
Καθηγητής του Πανεπ. Αθηνών
Μαρία Καπετανίδου,
Σχολική Σύμβουλος
Μιχαήλ Αργύρης, *Εκπαιδευτικός*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Χρήστος Δήμος,
Ζωγράφος - Σκιτσογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Βουβονίκος Βασίλειος, *Φιλολόγος*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Πέτρος Μπερερής,

*Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου*

Χρήστος Παπαρίζος,

*Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου*

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Σταθοπούλου Αλεξάνδρα,

Εκπαιδευτικός

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας

*Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ*

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Ευάγγελος Ιντζίδης
Αθανάσιος Παπαδόπουλος
Αριστοτέλης Σιούτης
Αικατερίνη Τικτοπούλου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**

Γλώσσα Γ' Δημοτικού

Τα απίθανα μολύβια

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Τόμος 2ος

Γάτος από σπίτι ζητά νέα οικογένεια

Είμαι ένας κατοικίδιος γάτος έξι μηνών. Η μαμά μου με φωνάζει «Μιάαρ», αλλά η ταυτότητα στο λαιμό μου γράφει «Μάρκος». Έχω τρεις αδερφούλες και ζω προς το παρόν σε ένα μικρό σπίτι με κήπο. Η μαμά λέει ότι ανήκουμε στην ίδια οικογένεια με άλλες μεγάλες γάτες, όπως οι τίγρεις, τα λιοντάρια και οι λεοπαρδάλεις, αλλά εγώ δεν την πολυπιστεύω.

Έχω καφετί φουντωτό τρίχωμα με γκρίζες ραβδώσεις στο κεφάλι, στη ράχη και στα μπροστινά μου πόδια. Τα μάτια μου είναι γκριζοπράσινα και έχω μεγάλα, μυτερά αυτιά και περιποιημένα μουστάκια.

Όταν ήμουν μωρό, τρεφόμουν με το γάλα της μαμάς μου. Τώρα

**προτιμώ τις γατοτροφές με κοτό-
πουλο και ψάρι.**

**Φωτ/φία:
από εφημ.
*metro***

**Μου αρέσουν τα χάρδια και
οι αγκαλιές, αλλά δε θέλω να μου
πειράζουν τα αυτιά και την ουρά.
Όταν θυμώνω ή φοβάμαι, χώνομαι
κάτω από τον καναπέ. Το αγαπη-
μένο μου παιχνίδι είναι να παλεύω
με τα αδέρφια μου και να κυνηγώ
μια μπάλα που έχει μέσα της
ένα κουδουνάκι. Όταν βρίσκω**

ευκαιρία, σκαρφαλώνω στα κάγκελα και τα δέντρα της αυλής.

Μου αρέσουν η ήσυχη ζωή και το χουζούρεμα, αλλά δε λέω όχι στις νυχτερινές βόλτες. Το βράδυ κοιμάμαι στο καλάθι μου, αλλά τις ζεστές μέρες μου αρέσει να ξαπλώνω στις καρέκλες της βεράντας. Έχω μάθει από μικρός να είμαι καθαρός και να χρησιμοποιώ για τουαλέτα ένα κουτί με άμμο. Είμαι υγιέστατος και έχω κάνει όλα μου τα εμβόλια.

Μεγάλωσα όμως και είναι πια καιρός να αποχωριστώ τους δικούς μου. Ποιος από σας θα ήθελε για παρέα ένα χαριτωμένο γάτο με καλούς τρόπους;

Συγγραφική ομάδα

Ξεκλειδώνω το κείμενο

- 1** Ο Μάρκος συστήνει τη δική του οικογένεια. Τι γνωρίζεις γι' αυτή;
- 2** Η μαμά του Μάρκου εξηγεί πως οι γάτες ανήκουν και σε μια άλλη οικογένεια. Τι εννοεί;
- 3** Υπογράμμισε στο κείμενο λέξεις και φράσεις που μας πληροφορούν για την εξωτερική εμφάνιση του Μάρκου.
- 4** Τι αρέσει και τι δεν αρέσει στο Μάρκο;
- 5** Συζήτησε με το διπλανό ή τη διπλανή σου και ανακοίνωσε στην τάξη τι θα άλλαζε στην περιγραφή των συνηθειών και της συμπεριφοράς του Μάρκου, αν ήταν ένας αδέσποτος γάτος.

Γράφω τίτλους

6 Αριθμήστε τις παραγράφους του κειμένου και γράψτε έναν τίτλο για καθεμιά.

1η

.....

2η

.....

3η

.....

4η

.....

5η

.....

Παρατηρώ και μαθαίνω

7 Βρες στο κείμενο τις παρακάτω προτάσεις και συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν.

Είμαι κατοικίδιος **γάτος** έξι μηνών.

Το αγαπημένο μου παιχνίδι είναι να κυνηγώ **μπάλα**.

Ζω προς το παρόν σε μικρό **σπίτι** με κήπο.

Όταν θέλουμε να μιλήσουμε γενικά και αόριστα για κάποιο γάτο, κάποια μπάλα, κάποιο σπίτι, χρησιμοποιούμε το **αόριστο άρθρο: ένας, μία, ένα**.

Προτιμώ **(τι;)**

Δε Θέλω να μου πειράζουν

(τι;) και

(τι;) ■

Τα ουσιαστικά που συμπλήρωσες, απαντώντας στην ερώτηση **(τι;)**, βρίσκονται σε **πτώση αιτιατική**.

Παίζω με τις λέξεις

8 Ταίριαξε τις παροιμίες με τις εικόνες.

Πάλι
τσακώνονται!

Τρώγονται
σαν το σκύλο
με τη γάτα.

Λείπει ο γάτος
και χορεύουν
τα ποντίκια

Γράφω σωστά

9 Να αντιγράψεις σωστά την τρίτη παράγραφο του κειμένου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 Θυμήσου τις λέξεις του κειμένου.

ο αδερφός, η αυλή,
κατοικίδιος -α -ο, πειράζω,
θυμώνω, σκαρφαλώνω

Οι ακροβάτες της θάλασσας

Ταξιδεύοντας στις ελληνικές θάλασσες ίσως έχετε δει δελφίνια να συνοδεύουν το καράβι παίζοντας με τα κύματα. Υπάρχουν διάφορα είδη δελφινιών, τα οποία ζουν σε όλες τις θάλασσες της γης. Ξεχωρίζουν από το πτερύγιο της ράχης τους που μοιάζει με μισοφέγγαρο και από το σχήμα των σαγονιών τους που δίνει την εντύπωση πως χαμογελούν. Το δυνατό τους σώμα έχει μήκος δύο με τέσσερα μέτρα. Το δέρμα τους είναι λείο και έχει συνήθως χρώμα γκρίζο.

Τα δελφίνια, επειδή δεν είναι ψάρια αλλά θηλαστικά, ανεβαίνουν στην επιφάνεια του νερού για να αναπνεύσουν. Το μοναδικό τους ρουθούνι, ο φυσητήρας, βρίσκεται ψηλά στο κεφάλι τους. Κολυμπούν

με μεγάλη ταχύτητα και καταδύονται σε μεγάλα βάθη. Αγαπημένες τους λιχουδιές είναι τα μικρά ψάρια, τα καλαμάρια και οι σουπιές.

**Φωτ/φία:
αρχείο
Δελφίς**

Τα δελφίνια, οι ακροβάτες της θάλασσας, χαίρονται να βουτούν, να πηδούν ψηλά και να παραβγαίνουν στο κολύμπι ακόμα και με μεγάλα πλεύμενα. Μερικές φορές τα δελφίνια έρχονται κοντά στους ανθρώπους για συντροφιά. Δεκάδες ιστορίες λέγονται για δελφίνια που έχουν

σώσει ναυαγούς ή έχουν οδηγήσει βάρκες που είχαν χαθεί στην καταιγίδα.

Τα δελφίνια ζουν σε ομάδες και γεννούν ένα μωρό κάθε ένα με δύο χρόνια. Ζουν 20 ως 40 χρόνια και έχουν ελάχιστους φυσικούς εχθρούς. Ο αριθμός τους όμως στη Μεσόγειο θάλασσα έχει μειωθεί σημαντικά. Κύριες αιτίες: η θαλάσσια ρύπανση και τα δίχτυα των ψαράδων που τα παγιδεύουν κάτω από το νερό.

Συγγραφική ομάδα

**Τα τέσσερα είδη δελφινιών
που συναντούμε στις ελληνικές
θάλασσες:**

κοινό δελφίνι

σταχτοδέλφιο

ζωνοδέλφιο

ρινοδέλφιο

Πηγή: φυλλάδιο WWF

Ξεκλειδώνω το κείμενο

1 Γιατί στον τίτλο του κειμένου
τα δελφίνια ονομάζονται ακροβάτες
της θάλασσας;

2 Διάβασε τις παρακάτω ιστορίες με πρωταγωνιστές τα δελφίνια και απάντησε στις ερωτήσεις.

- Πώς συμπεριφέρονται τα δελφίνια στις δύο ιστορίες;
- Ποια ιστορία είναι ένα σύγχρονο πραγματικό γεγονός και ποια ανήκει στην αρχαία ελληνική μυθολογία;

Λέγεται πως τα δελφίνια αγαπούν τη μουσική. Όταν ο μεγάλος κιθαρωδός της αρχαιότητας Αρίωνας επέστρεφε με πλοίο από μουσικούς αγώνες στη Σικελία, έπεσε θύμα ληστών. Αυτοί, αφού τον λήστεψαν, ήθελαν να τον πετάξουν στη θάλασσα. Ο Αρίωνας ζήτησε να τραγουδήσει προηγουμένως με τη λύρα του. Η μουσική του γοήτευσε τόσο τα δελφίνια, ώστε ακολούθησαν το πλοίο. Όταν

οι ληστές έριξαν τον Αρίωνα
στη θάλασσα, ένα από τα δελφίνια
πήρε τον κιθαρωδό στην πλάτη του
και τον οδήγησε σώο στη στεριά.

Παιδική Εγκυκλοπαίδεια ΑΛΦΑ

Δελφίνι και αναβάτης,
475-450 π.Χ.,
*Εθνικό Αρχαιολογικό
Μουσείο*

Φωτ/φία:
D.Altan/ISSARIS,
περ. ΓΕΩ

Δελφίνι σώζει αγόρι από πνιγμό

Ένα δελφίνι έσωσε δεκατετρά-
χρονο αγόρι από πνιγμό
στην Αδριατική θάλασσα, ωθώντας

το προς στην επιφάνεια και μεταφέροντάς το σε παραπλέον σκάφος. Το παιδί που δεν μπορούσε να κολυμπήσει είπε ότι έπεσε από το σκάφος, καθώς έκανε ιστιοπλοΐα με τον πατέρα του στον κόλπο της Μανφρεδόνιας. Το δελφίνι ζει στα νερά του κόλπου για χρόνια, λένε οι ντόπιοι, και το έχουν ονομάσει «Φίλιππο».

Ιταλία (Πρακτορείο Ειδήσεων Ρόιτερ)

ΙΤΑΛΙΑ

Παρατηρώ και μαθαίνω

Τα άρθρα **τις** και **της** γράφονται διαφορετικά.

Τα δελφίνια ζουν σε όλες **τις** θάλασσες **της** γης.

Όταν μιλάμε για πολλές, γράφουμε το άρθρο **τις**.
Όταν μιλάμε για μία, γράφουμε το άρθρο **της**.

Παίζω με τις λέξεις

3 Τι φανερώνει η λέξη δελφίνι στις παρακάτω προτάσεις;

Με «**ιπτάμενο δελφίνι**» μεταφέρθηκε ασθενής από τη Σκόπελο στο Βόλο.

Ένα **δελφίνι** βρέθηκε χτες τραυματισμένο στο λιμάνι της Μήλου.

Ψαροταβέρνα **«Το Δελφίνι»**.

Απολαύστε τα πιο φρέσκα θαλασσινά παρατηρώντας από τη βεράντα μας τα δελφίνια του Αμβρακικού κόλπου.

- Πού θα μπορούσες να διαβάσεις ή και να ακούσεις τις προηγούμενες προτάσεις;

Γράφω σωστά

4 Συμπλήρωσε το κείμενο.

Ο αριθμός των δελφινιών στη Μεσόγειο θάλασσα έχει μειωθεί σημαντικά. Κύριες αιτίες:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 Σχημάτισε δύο οικογένειες με τις παρακάτω λέξεις: κολυμπώ, ψάρι, κολύμπι, ψαρεύω, ψαρόβαρκα, κολυμβητής

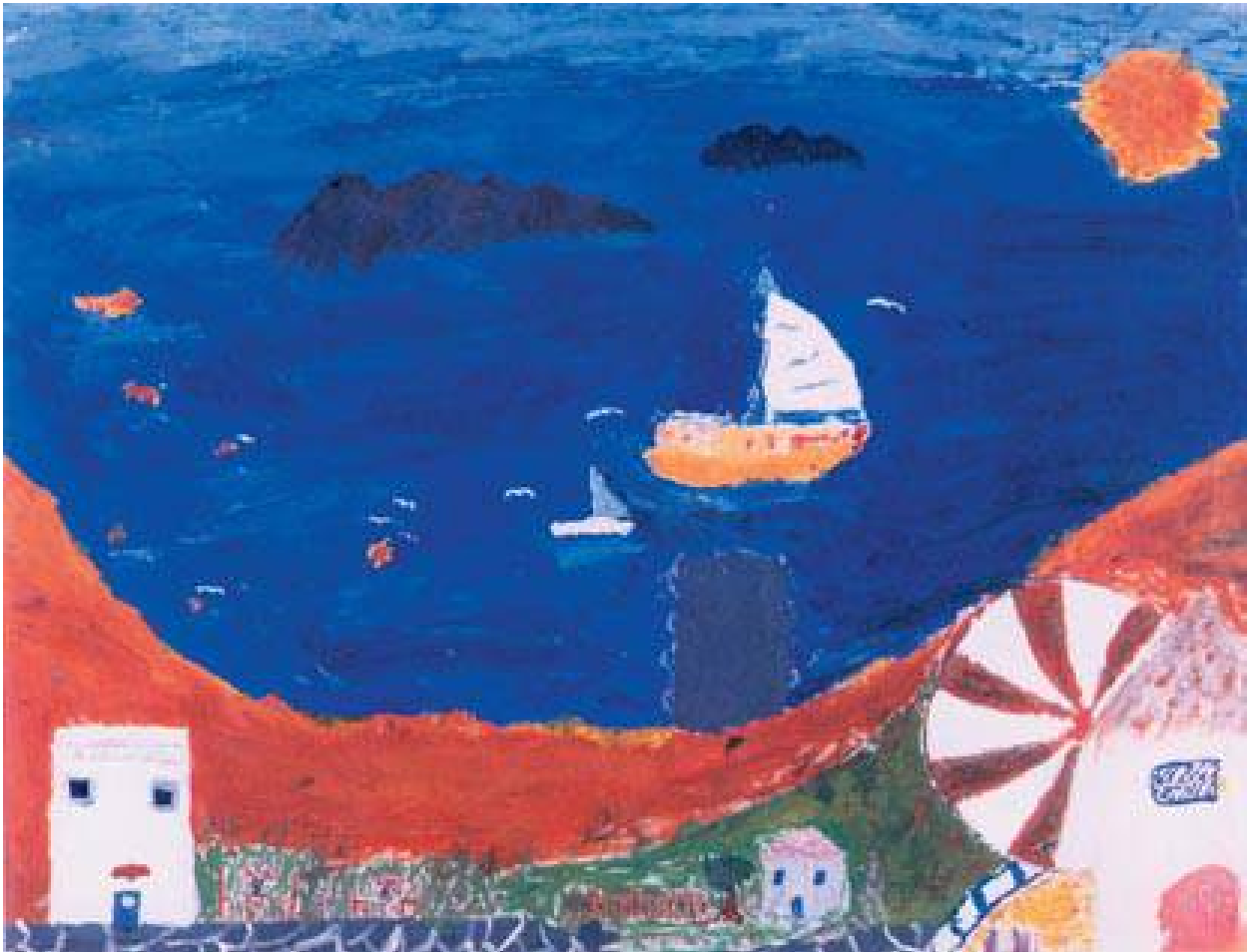
.....

.....

.....

.....

Γη και θάλασσα

**Δ1 τάξη, Δημ. Σχ. Παροικιάς Πάρου,
από έκδοση του Υπουργείου
Αιγαίου**

**Η γη είναι καλή με
τους χειμώνες της, τα δάση,
τις μεγάλες πολιτείες, τα χωράφια,
τα εργοστάσια...**

Η θάλασσα είναι καλή με
τα υπερωκεάνια,
τα κοπάδια τα χέλια που ψάχνουν
τις πόρτες των ποταμιών,
με τις βαρκούλες στα μικρά λιμάνια,
τις φουρτούνες,
τα πουλιά που χτενίζουν τα άγρια
μαλλιά της...

Δες τα παιδιά καθώς
τις ζωγραφίζουν
μ' ένα χοντρό καταγάλαζο κραγιόνι.
Η γη κι η θάλασσα μητέρα
ενώνουν τους ανθρώπους.

Απόσπασμα από το ποίημα
του Τίτου Πατρίκιου
«Γη και θάλασσα», στο βιβλίο
Ποιήματα I, 1943-1953, εκδ. Κέδρος

Ξεκλειδώνω το κείμενο

- 1** Ποιες εικόνες μπορείς να φανταστείς διαβάζοντας το ποίημα; Ζωγράφισε μία από αυτές συνοδεύοντάς τη με στίχους του ποιήματος.
- 2** Τι είναι οι πόρτες των ποταμιών;
- 3** Πώς ενώνουν τους ανθρώπους η γη και η θάλασσα;

Παρατηρώ και μαθαίνω

Στο ποίημα πρόσεξα ότι υπάρχουν τρεις τελείες (...) και το σημάδι(,). Σε τι μας βοηθούν;

Η γη είναι καλή με τους χειμώνες της, τα δάση, τις μεγάλες πολιτείες, τα χωράφια, τα εργοστάσια...

Με τα **αποσιωπητικά (...)** σταματάμε μια πρόταση επειδή αυτός που τη διαβάζει θα καταλάβει ποια είναι η συνέχεια. Συχνά σταματάμε έτσι την πρόταση επειδή νιώθουμε έντονα συναισθήματα γι' αυτό που λέμε.

Με το **κόμμα (,)** σταματάμε λιγάκι τη φωνή μας μέσα στην πρόταση, όταν θέλουμε να χωρίσουμε λέξεις ή φράσεις που είναι στη σειρά. Κόμμα βάζουμε και σε μικρότερες προτάσεις που εξηγούν κάτι μέσα σε μια μεγαλύτερη πρόταση.

Γράφω σωστά

4 Παρατήρησε τις παρακάτω εικόνες και γράψε ένα επίθετο το οποίο θα περιγράφει τη θάλασσα σε αυτές:

**Φωτ/φία: Φυλλάδιο
Ευρωπαϊκής
Επιτροπής**

.....

**Φωτ/φία:
Γ. Κλάπας / ΕΟΤ**

.....

**Φωτ/φία:
Χ. Καζόλης**

.....

5 «Χτες με ρώτησε η δασκάλα για τα δελφίνια κι εγώ, επειδή δεν είχα διαβάσει, τα έκανα θάλασσα».

• Στο παραπάνω κείμενο η φράση «τα έκανα θάλασσα» σημαίνει:

α. Μίλησα για τη θάλασσα.

β. Δεν έδωσα σωστή απάντηση.

γ. Απάντησα σωστά, τέλεια.

• Διηγήσου ένα περιστατικό από τη ζωή σου (στο σχολείο, στο σπίτι, στις δραστηριότητές σου) όπου «τα έκανες θάλασσα».

Γράφω σωστά

6 Γράψε δύο στίχους από το ποίημα που σου αρέσουν περισσότερο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις παρακάτω λέξεις του ποιήματος.

γη, θάλασσα, ποτάμι, ενώνω,
πολιτεία

.....

.....

Οι μικροί ταξιδιώτες ανεβαίνουν στο βουνό

Σαν έφτασαν σε μια ράχη,
τους καλωσόρισε ο κρύος αέρας.
Αυτός ο αέρας είχε περάσει από
κάθε κορφή και κάθε λαγκαδιά.
Τον πήραν με βαθιά αναπνοή.

Πουλάκια με άσπρη τραχηλιά
κουνούσαν την ουρά τους
στους θάμνους κι ύστερα έφευγαν
με γοργό λαρυγγισμό. Ένα κασίκι
κατάμαυρο έστεκε στην κόψη
του βράχου.

Οι βράχοι σχημάτιζαν σχήματα
σαν θεόρατα σπίτια, που δεν ξέρεις
ποιος τα κατοικεί. Οι γκρεμοί ήταν
φυτεμένοι με πουρνάρια και κου-
μαριές. Αλλού κατέβαιναν γυμνοί
και απότομοι, σαν να τους είχες
κόψει με σπαθί.

Ο βράχος απάνω στο βράχο,

ο λόφος απάνω στο λόφο σχημά-
τιζαν το βουνό. Πελώρια ήταν όλα.
Και σ' αυτό το ύψος ανέβαινε με
στροφές, όλο ανέβαινε, ο δρόμος.

Ευτυχισμένοι σε τούτο το θέαμα
οι μικροί ταξιδιώτες, κοίταξαν προς
τις κορφές. Ένας τους φώναξε:
«Γεια σας, ψηλά βουνά!».

**Ζαχαρίας Παπαντωνίου,
Τα ψηλά βουνά, εκδ. Αύρα**

**Φωτ/φία:
Χ. Κατσάρα,
περ. ΓΕΩ,
της εφημ.
Ελευθεροτυπία**

Τίτλος:

.....

Φωτ/φία:

**Γ. Παπαδόπουλος-
Τετράδης, περ.
ΓΕΩ, της εφημ.
Ελευθεροτυπία**

Τίτλος:

.....

Φωτ/φία:

**Χ. Κατσάρα,
περ. ΓΕΩ,
της εφημ.
Ελευθεροτυπία**

Τίτλος:

.....

Ξεκλειδώνω το κείμενο

1 Διάλεξε φράσεις και προτάσεις του κειμένου που θα μπορούσες να βάλεις για τίτλο στις φωτογραφίες.

2 Άλλες φορές το βλέμμα των ταξιδιωτών κοιτάζει ψηλά και άλλες φορές προς τα κάτω. Σημείωσε τι βλέπουν κάθε φορά.

Προς τα πάνω:

.....
.....
.....
.....

Προς τα κάτω:

.....
.....
.....
.....

3 Με τι μοιάζουν οι βράχοι;

.....

.....

.....

4 Πώς νιώθουν στην εκδρομή τους οι μικροί ταξιδιώτες;

.....

.....

.....

.....

Γράφω τίτλους

5 Αριθμήστε τις παραγράφους του κειμένου και γράψτε έναν τίτλο για καθεμιά.

1η

.....

2η

.....

3η

.....

4η

.....

5η

.....

Παίζω με τις λέξεις

6 Βρες και υπογράμμισε στο κείμενο τις παρακάτω λέξεις. Έπειτα γράψε δίπλα από την κάθε λέξη μία συνώνυμή της από τη λίστα λέξεων που βρίσκεται στο γαλάζιο πλαίσιο:

τραχηλιά
λαρυγγισμός
λαγκαδιά
γοργός
θεόρατος
ράχη
κόψη

κελάηδημα	κοιλιάδα	λαιμός
πελώριος	άκρη	γρήγορος
πλαγιά	οροσειρά	

Γράφω σωστά

7 Συμπλήρωσε τα λόγια του μικρού ταξιδιώτη από την τελευταία παράγραφο του κειμένου.

Ευτυχισμένοι σε τούτο το θέαμα οι μικροί ταξιδιώτες, κοίταξαν προς τις κορφές. Ένας τους φώναξε:

.....

8 Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις παρακάτω λέξεις του κειμένου.

γκρεμός, βράχος, αέρας, βουνό,
λόφος, θάμνος, λαγκαδιά

.....
.....
.....

Φωτ/φία: Χ. Καζόλης, από το βιβλίο
Λήμνος: Εικόνες και φύση

Αύριο Ανθολόγιο

Λεξιλόγιο

- Γράψε σε κάθε κουτί τα επίθετα που ταιριάζουν. Μπορείς να επιλέξεις επίθετα από τον παρακάτω πίνακα ή να βρεις και δικά σου.

άγριος -α -ο
γέρικος -η -ο
γρήγορος -η -ο
έξυπνος -η -ο
ευρύχωρος -η -ο
ευωδιαστός -ή -ό
ήμερος -η -ο
κατοικίδιος -α -ο
μεγάλος -η -ο
όμορφος -η -ο
πέτρινος -η -ο
ωραίος -α -ο

Σπίτι

.....

.....

.....

.....

.....

Κήπος

.....

.....

.....

.....

.....

Γάτα

Δελφίνι

- Συμπλήρωσε τις παρομοιώσεις με το όνομα του κατάλληλου ζώου.

Γρήγορη σαν

Δυνατός σαν

Πονηρή σαν

Περπατάει αργά σαν

Κολυμπάει σαν

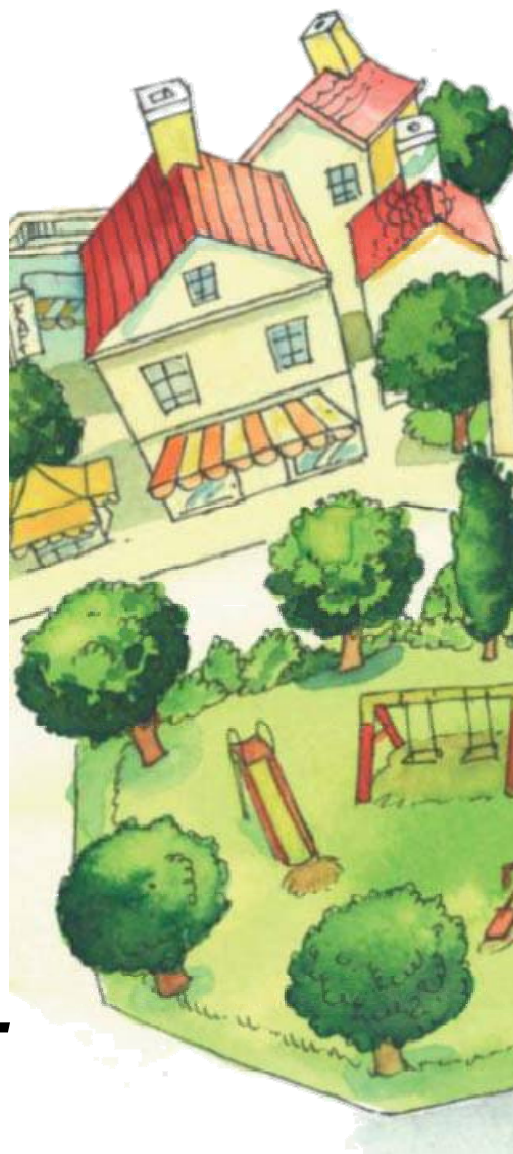
Γλιστράει σαν

Ο κόσμος γύρω μας

- 1** Πώς υιοθετήσαμε ένα κομμάτι γης
- 2** Τα χαρτιά ανακυκλώνονται!
- 3** Το τετράδιο ζωγραφικής

Το φυσικό περιβάλλον γύρω μας είναι πηγή ζωής και ομορφιάς. Προστατεύοντας το περιβάλλον προστατεύουμε τη ζωή.

Τα παιδιά υιοθετούν και προστατεύουν δημόσιους χώρους! Συμμετέχουν στην ανακύκλωση. Συζητούν για την καθαριότητα!

Πώς υιοθετήσαμε ένα κομμάτι γης

Απέναντι απ' το σχολείο μας είναι ένα παλιό οικόπεδο, που κανένας δεν ξέρει τους ιδιοκτήτες του και που λίγο πολύ έχει γίνει σκουπιδότοπος. Όλες οι γάτες και τα σκυλιά της γειτονιάς εκεί μαζεύονται και σκαλίζουν τα σκουπίδια που πετάνε διάφοροι. Τις ζεστές μέρες είναι να πιάνεις τη μύτη σου!

Την ιδέα την είχε η Σόνια, και όλοι ενθουσιαστήκαμε. Βάλαμε κι ένα ωραίο κομμάτι στην εφημερίδα μας ανακοινώνοντας την υιοθεσία του οικοπέδου. Καλέσαμε όλες τις τάξεις να μας βοηθήσουν. Πρώτα απ' όλα, τηλεφωνήσαμε στο Δήμο και ζητήσαμε να καθαρίσει το οικόπεδο από τα σκουπίδια και να βάλει στη γωνία του έναν κάδο απορριμμάτων.

Η αλήθεια είναι πως το οικόπεδο άλλαξε όψη. Ο πατέρας ενός παι-

διοΰ της ΣΤ΄ τάξης ήρθε μ΄ ένα μηχά-
νημα και καθάρισε όλο το οικόπεδο
από πέτρες και παλιοσίδερα, που
ήταν εκεί χρόνια τώρα.

Τα παιδιά της Ε΄ τάξης φτιάξανε
μια ωραία πινακίδα, που ο πατέρας
του Νίκου απ΄ την τάξη τους, που
είναι ξυλουργός, την έστησε στη μέ-
ση του οικοπέδου πάνω σ΄ ένα στύ-
λο, έτσι ώστε να τη βλέπουν όλοι.

Η πινακίδα έγραφε:

**ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ,
ΜΗΝ ΠΕΤΑΤΕ ΤΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ!
Ο ΧΩΡΟΣ ΥΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΤΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΧΟΛΕΙΟΥ**

[...] Σ΄ ένα σημείο το οικόπεδο
είχε δύο δέντρα, που ήταν σχεδόν
ξεραμένα. Τα κλαδέψαμε, τα ποτί-
σαμε και πήραν τ΄ απάνω τους.

**Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων
μάς χάρισε ένα λάστιχο για το πότι-
σμα κι ένα σπιτάκι ξύλινο για
τα πουλιά. Βάζαμε σποράκια και
νερό σχεδόν κάθε μέρα, και σε λίγο
καιρό, δε θα το πιστέψετε, άρχισαν
να έρχονται πουλιά στο σπιτάκι και
πάνω στα δέντρα.**

**Μέχρι το τέλος της σχολικής χρο-
νιάς το οικόπεδο από σκουπιδότο-
πος έγινε λουλουδότοπος. Σαν
ανθίσανε τα πρώτα μας λουλούδια
ήρθε και ο Δήμαρχος και μας ευχα-
ρίστησε που φροντίζουμε τη γειτο-
νιά, κι υποσχέθηκε να ποτίζει
ο Δήμος τα λουλούδια και το χορ-
τάρι το καλοκαίρι που θα είμαστε
διακοπές.**

**Έχει δίκιο η δασκάλα! Μπορεί
να μην μπορείς να φτιάξεις όλο
τον κόσμο, αλλά το απέναντι
οικόπεδο το κάναμε «παράδεισο»,**

και μάλιστα -όπως είπε και η γυναίκα του διευθυντή μας, που είναι πολύ ζωόφιλη- «παράδεισo των πουλιών».

Ναννίνα Σακκά-Νικολακοπούλου
Το βιβλιόδεντρο, εκδ. Φυτράκη

Ξεκλειδώνω το κείμενο

- 1** Υπογράμμισε στο κείμενο τις λέξεις και τις φράσεις που σε βοηθούν να καταλάβεις ποια ήταν τα προβλήματα με το οικόπεδο.
- 2** Γιατί τα παιδιά αποφάσισαν να υιοθετήσουν το παλιό οικόπεδο;
- 3** Για να πραγματοποιηθεί η ιδέα της Σόνιας, συνεργάστηκαν και δούλεψαν μαζί πολλοί άνθρωποι.

Γράψε ένα σύντομο τίτλο για τις δραστηριότητες που ανέλαβε ο καθένας για το οικόπεδο.

Η τάξη της Σόνιας

.....

Οι μαθητές της Ε΄ τάξης

.....

Ο πατέρας ενός παιδιού

.....

Ο Σύλλογος Γονέων

.....

Ο Δήμος

.....

4 Πώς ήταν το οικόπεδο, πριν αναλάβουν τα παιδιά να το προστατεύσουν;

Πώς έγινε μετά τις προσπάθειες όλων;

5 Πριν τηλεφωνήσουν στο Δήμο, τα παιδιά συζήτησαν στην τάξη. Αποφάσισαν τι θα ζητήσουν από το δήμαρχο και γιατί. Συζητήστε στην τάξη μερικές προτάσεις που θέλετε να κάνετε στο δικό σας Δήμο.

Τι ζητάμε;

.....

.....

.....

Για ποιους λόγους; (γιατί, επειδή)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Παίζω με τις λέξεις

6 Στο Δήμο που μένεις δημιουργήθηκαν προβλήματα με την καθαριότητα. Διάβασε παρακάτω τι έγραψε η τοπική εφημερίδα.

Έληξε η απεργία των υπαλλήλων της καθαριότητας

Επιτέλους! Τα απορριμματοφόρα του Δήμου βγήκαν για να μαζέψουν τα σκουπίδια. Η κατάσταση είχε γίνει ανυπόφορη. Οι κάδοι απορριμμάτων είχαν γεμίσει και η δήμαρχος καλούσε τους δημότες να μην κατεβάζουν τα σκουπίδια τους στους δρόμους. Οι υπάλληλοι της καθαριότητας, που απεργούσαν γιατί δεν είχαν πληρωθεί τους τελευταίους τρεις μήνες, δικαιώθηκαν.

- Τηλεφωνείς σε ένα φίλο σου για να του πεις τα νέα που διάβασες στην εφημερίδα. Το ρόλο του φίλου σου μπορεί να τον παίξει ο διπλάνός σου.

- Αντιστοίχισε κάθε λέξη της πρώτης στήλης με μια **συνώνυμη** λέξη ή φράση από τη δεύτερη στήλη:

Σκουπίδια •

- Απορριμματοφόρο

Σκουπιδο-
τενεκές •

- Απορρίμματα

Σκουπι-
διάρικο •

- Κάδος απορριμμάτων

Σκουπι-
διάρης •

- Χώρος ταφής απορριμμάτων

- Υπάλληλος καθαριότητας

Γράφω σωστά

7 Αντίγραψε την πινακίδα που έφτιαξαν τα παιδιά της Ε΄ τάξης.

8 Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις παρακάτω λέξεις.

σκουπίζω, σκουπιδότοπος,
σκουπίδι, απορρίμματα,
απορριμματοφόρο

.....

.....

.....

Τα χαρτιά ανακυκλώνονται!

Τι είναι αυτή η φασαρία που ακούγεται μέσα από τον Κάδο Ανακύκλωσης; Ας πλησιάσουμε λίγο...

Άουτς!...

Κρατς!...

Μπαμ μπουμ!...

Χρατς χρουτς!...

Ωχ, ωχ!...

Κάδος: Ε, σταματήστε επιτέλους τη φασαρία, μου πήρατε τ' αυτιά! Τίποτα δε σέβεστε πια!

Εφημερίδα: Μα, κύριε Κάδε, υπάρχει πολύς συνωστισμός εδώ μέσα, θα σκάσουμε. Πώς να το ανεχτώ αυτό εγώ, μια σοβαρή Εφημερίδα μεγάλης κυκλοφορίας;

Τετράδιο: Α, για να σας πω, αρκετά σας ανέχτηκα! Για να τσακωνόμαστε μας έφεραν εδώ;

Χαρτί γραφομηχανής: Γκουχ γκουχ! (βήχει). Μη φωνασκείτε, περικαλώ! Εγώ θα σας εξηγήσω: ευρισκόμεθα εδώ διά να περισυλλεγώμεν, να διαλεχθώμεν, να ανακυκλωθώμεν και να ξαναγίνομεν χρήσιμα εις την κοινωνίαν χαρτοπροϊόντα!

Αυγοθήκη: Ποπό, μόρφωση! Αυτό θα πει να έχεις θείτσα γραφομηχανή.

Βιβλίο: Προς το παρόν, κυρία Αυγοθήκη μου, πείτε στην ξαδέρφη σας να μην ανησυχεί. Όλα εμείς τα χαρτοπροϊόντα θα πάμε γι' ανακύκλωση. Ο κυρ Κάδος μάς φιλοξενεί προσωρινά. Θα έρθουν οι φίλοι μας από την Οικολογική Ομάδα, θα μας φορτώσουν

στο φορτηγάκι τους και μετά...

Φάκελος αλληλογραφίας: Μετά...

τέρμα η ξάπλα αγκαλιά με το Γραμματόσημο!

Βιβλίο: Μη με διακόπτεις, Φάκελε! Μετά θα μας πάνε στην αποθήκη, θα ξεχωρίσουν τα λευκά χαρτιά από τα σκούρα και τα χρωματιστά, τα χοντρά χαρτόνια από τα λεπτά, τα εξώφυλλα των βιβλίων από τις εσωτερικές τους σελίδες. Θα ξεχωρίσουν, επίσης, τα γυαλιστερά χαρτιά περιτυλίγματος, τις αφίσες και τα χαρτιά συσκευασίας, γιατί αυτά δεν μπορούν να ανακυκλωθούν, και μετά...

Χαρτοσακούλα: Μετά τη διαλογή θ' αλλάξουμε ζωή; Αχ, τι καλά! Πάντοτε ήθελα από Χαρτοσακούλα να γίνω μια τσαχπίνα Σερπαντίνα!

Βιβλίο: Σωπάστε επιτέλους να

ολοκληρώσω, γιατί θα με πιάσουν
τα νεύρα μου και θα γίνει
του Χαρτοπόλεμου εδώ μέσα!
Λοιπόν, μετά τη διαλογή θα μας
πάνε στο εργοστάσιο χαρτοποιίας,
θα μας κάνουν χαρτοπολτό και,
αφού καθαριστούμε και ξαναγίνουμε
χαρτί, τότε... θ' αναλάβουμε και-
νούρια αποστολή. Ουφ, τα είπα όλα
και... καθάρισα!

Χαρτόκουτο: Υπέροχα, από μικρός
ήθελα να διορθώσω τη σιλουέτα
μου! Αυτή η γραμμή δε με κολακεύει
καθόλου! Λύστε μου όμως μια από-
ρία: σε τι βοηθάει η ανακύκλωση
τους ανθρώπους;

Εφημερίδα: Μα πού ζεις εσύ;
Δεν ξέρεις ότι, ανακυκλώνοντας το
χαρτί, οι άνθρωποι προστατεύουν
τα δάση και γενικότερα τη φύση,
και απολαμβάνουν καθαρότερες
τις γειτονιές και τις πόλεις τους;

Δεν ξέρεις ότι όλα εμείς τα χαρτο-
προϊόντα είμαστε παιδιά
των δέντρων κι ότι, αν οι άνθρωποι
συνεχίσουν να τα κόβουν για να μας
φτιάξουν, στο τέλος δε θα βρискουν
οξυγόνο ν' αναπνεύσουν;

Χαρτόκουτο: Φτάνει, φτάνει,
κατάλαβα! Όλοι μαζί (τραγουδιστά):

Θα σε πάρω να φύγουμε
σ' άλλη γη, σ' άλλα μέρη
αγκαλιά για να λιώσουμε
χαρτοσούπα να γίνουμε
και τα δάση να σώσουμε
χαρτονένιο μου ταίρι!

Αλουμινόκουτο: Ε, ψιτ! Πού πάτε
και μας αφήνετε; Τι θ' απογίνουμε
εμείς τ' Αλουμινόκουτα των αναψυ-
κτικών κι οι ξαδέρφες μας
οι Κονσέρβες;

Χαρτιά (όλοι μαζί): Ααα, το καλό
που σας θέλουμε! Εσείς να γυρίσετε

στους κάδους σας και να πείτε να
σας γράψουν ένα δικό σας έργο.
Αυτό ήταν το δικό μας!

Διασκευασμένα αποσπάσματα
από το κείμενο για κουκλοθέατρο
της Εύης Τσιτιρίδου
στο ένθετο «Οι ερευνητές»
της εφημερίδας *Η Καθημερινή*

Ξεκλειδώνω το κείμενο

1 Τι χρειαζόμαστε για να παίξουμε κουκλοθέατρο;

2 Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα για να καταλάβουμε καλύτερα την υπόθεση της ιστορίας του κουκλοθέατρου.

►► Το έργο

Τίτλος:

Πού βρίσκονται οι ήρωες του έργου;

.....

Οι ήρωες του έργου:

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....

Ποιο είναι το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ήρωες του έργου;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Πώς λύνεται τελικά το πρόβλημα;

3 Ο ήρωας-Βιβλίο στο κουκλοθέατρο περιγράφει τη διαδικασία της ανακύκλωσης του χαρτιού. Διάβασε προσεκτικά τα λόγια του και βάλε στη σωστή σειρά τις λέξεις της παρένθεσης.

(κάδος ανακύκλωσης, χαρτοπολτός, διαλογή, καινούριο χαρτί)

.....

↓

.....

↓

.....

↓

.....

4 Διάβασε τα λόγια της Εφημερίδας στις σελίδες 57 και 58, και υπογράμμισε γιατί πρέπει να γίνεται ανακύκλωση χαρτιού. Στη συνέχεια συμπλήρωσε τον πίνακα:

Εφημερίδα: Πρέπει να συμμετέχουμε στην ανακύκλωση χαρτιού, διότι

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 Τι θα έλεγες στους γονείς σου για να τους πείσεις να ανακυκλώνουν κι αυτοί το χαρτί που πετάνε;

Εκφράζομαι με το σώμα μου

6 Με το διπλανό σου ή τη διπλανή σου διαλέξτε έναν από τους ήρωες του έργου και παρουσιάστε:

- ένα στιγμιότυπο για να δείξετε τη χρησιμότητα του ήρωα, πριν γίνει σκουπίδι. Ο ένας παριστάνει με το σώμα του αυτό το αντικείμενο και ο άλλος δείχνει πώς το χρησιμοποιούμε.
- ένα στιγμιότυπο για να δείξετε τι θα ήθελε να γίνει ο ήρωας μετά την ανακύκλωση.

Οι συμμαθητές σας προσπαθούν να μαντέψουν τι παρουσιάζετε κάθε φορά.

Παίζω με τις λέξεις

7 Η ακροστιχίδα της ανακύκλωσης.

1. Λέγονται αλλιώς τα σκουπίδια.
2. Και τα... των θαλασσών μολύνονται από τα σκουπίδια.
3. Από αυτό το υλικό φτιάχνονται τα κουτιά των αναψυκτικών
4. Σ' αυτόν πρέπει να ρίχνουμε τα σκουπίδια μας.
5. Το χαρτί, το γυαλί, το αλουμίνιο είναι... που ανακυκλώνονται
6. Ας κρατήσουμε την πόλη μας ...
7. Η ανακύκλωση είναι μια... στο πρόβλημα των σκουπιδιών
8. Ποτάμια, λίμνες, θάλασσες και... απειλούνται από τα σκουπίδια

9. Λέγεται αλλιώς το απορριμματοφόρο

10. Κάθε άνθρωπος παράγει περίπου ένα κιλό σκουπίδια την...

1. Α _ _ _ _ _

2. Ν _ _ _

3. Α _ _ _ _ _

4. Κ _ _ _

5. Υ _ _ _

6. Κ _ _ _ _

7. Λ _ _ _

8. Ω _ _ _ _

9. Σ _ _ _ _ _

10. Η _ _ _

Το τετράδιο ζωγραφικής

– Άμα μεγαλώσω, θα γίνω ζωγράφος, έλεγε πάντα η Καιτούλα. Κι όλο έφτιαχνε στο τετράδιό της διάφορα σχέδια και γέμιζε τα φύλλα με χρώματα. Πράσινα, κίτρινα, κόκκινα και μπλε. Ήξερε και να τ' ανακατεύει. Να βάζει λίγο κίτρινο ή άσπρο για να ξανοίξει μια φιγούρα. Κι άμα ήθελε να τη σκουρύνει έβαζε καφέ ή μαύρο. Σαν σωστός ζωγράφος. Να δεις που άμα ανακάτεψε το πράσινο με το μπλε, γινόταν ένα παράξενο χρώμα, πολύ παράξενο! Ήξερε πολλά τέτοια ανακατώματα στα χρώματα. Και της άρεσαν όλα τούτα τόσο πολύ, που ξεχνιόταν εντελώς. Πέρναγε ατέλειωτες ώρες σκυμμένη στο τετράδιό της. Κι η μαμά της έβρισκε την ευκαιρία να κάνει

του κόσμου τις δουλειές.

– Τι είναι αυτό; τη ρώτησε σαν πήγε κοντά της.

– Θάλασσα, δεν τη βλέπεις; Έγινε λίγο σκούρα, γι' αυτό δεν τη γνώρισες. Τι να γίνει! Χύθηκε μέσα πετρέλαιο. Πολύ πετρέλαιο, από ένα καράβι που ναυάγησε. Γι' αυτό έχει τέτοιο χρώμα. Τα ψάρια πέθαναν όλα, δεν έμεινε τίποτα ζωντανό. Είναι μια νεκρή θάλασσα, έτσι την είπε ο μπαμπάς.

– Κι αυτό το κόκκινο τι είναι;

ξαναρώτησε η μαμά της.

– Βαρκούλα.

- Δεν ξεχωρίζει και τόσο. Γιατί δε βάζεις κι έναν άνθρωπο μέσα; Τι ζωγράφος θα γίνεις;
- Άνθρωπος μέσα σ' αυτή τη βάρκα, τι να κάνει; Ούτε να ψαρέψει μπορεί ούτε να κολυμπήσει σε τέτοια νερά.
- Να πάει περίπατο.
- Δεν του κάνει όρεξη, σου λέω. Δε θέλει να κάνει βόλτα στη νεκρή θάλασσα, είπε θυμωμένη η Καιτούλα.
- Τότε να πάρει τη βάρκα του και να πάει σ' άλλη θάλασσα, καθαρότερη.
- Εύκολο σου φαίνεται να φύγει; Εδώ έχει τους δικούς του, το σπίτι του και τη δουλειά του. Τον αγαπάει τον τόπο του, καταλαβαίνεις; Πώς να τ' αφήσει όλ' αυτά; Κάθεται μόνος του στην παραλία και κλαίει.
- Πού είναι; Εγώ δεν τον βλέπω πουθενά, είπε η μαμά της.

– Να τος, της απάντησε, και στο λεπτό τον ζωγράφισε. Κάθεται μαζεμένος και δε φαίνεται καλά. Θυμάται τη θάλασσα όπως ήταν πριν και λυπάται που τη βλέπει τώρα έτσι.

Άννα Σαφιλίου, Καινούρια και αναπάντεχα, εκδ. Κέδρος

Ξεκλειδώνω το κείμενο

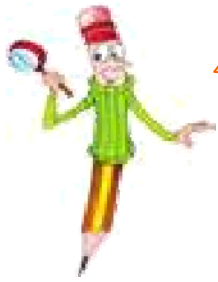
1 Ποιον τίτλο θα έβαζες στο έργο της Καιτούλας;

2 Τι χρώματα έχει η ζωγραφιά της και γιατί;

3 Γιατί είναι λυπημένος ο άνθρωπος της ζωγραφιάς;

4 Αν η θάλασσα δεν είχε μολυνθεί, τι θα άλλαζε στη ζωγραφιά της Καιτούλας και γιατί;

Παρατηρώ και μαθαίνω

Ορισμένες λέξεις του κειμένου τότε παίρνουν **v** στο τέλος και τότε όχι.

- Τι είναι αυτό; **τη** ρώτησε σαν πήγε κοντά της.
- Είναι μια νεκρή θάλασσα, έτσι **την** είπε ο μπαμπάς.
- Κι αυτό το κόκκινο τι είναι;
- Βαρκούλα.
- **Δεν** ξεχωρίζει και τόσο. Γιατί **δε** βάζεις κι **έναν** άνθρωπο μέσα;

Οι λέξεις **τον, στον, έναν, δεν, την, στην, αυτήν, μην**

κρατούν το **v** όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν ή από τα σύμφωνα **κ, π, τ, ξ, ψ, μπ, ντ, γκ, τσ, τζ.**

Και γιατί κάποιες
μονοσύλλαβες λεξούλες
παίρνουν τόνο;

Να βάζει λίγο κίτρινο **ή** άσπρο...
Πώς να τ' αφήσει όλ' αυτά; **Πού**
είναι;

Παίρνουν τόνο: η λέξη **ή**,
όταν πρέπει να διαλέξουμε
(**ή** το ένα **ή** το άλλο), και
οι λέξεις **πού** και **πώς**, όταν
με αυτές ρωτάμε.

Συζητούμε για τη μόλυνση
του περιβάλλοντος

5 Η Καιτούλα λέει τη γνώμη της
για την καταστροφή της θάλασσας
από το πετρέλαιο.

(γνώμη) Πιστεύω ότι δεν πρέπει να χύνεται καθόλου πετρέλαιο στη θάλασσα, **(επιχειρήματα)** επειδή οι πετρελαιοκηλίδες την καταστρέφουν. Τα ψάρια δεν μπορούν να αναπνεύσουν, τα θαλασσοπούλια δε βρίσκουν τροφή οι ακρογιαλιές μολύνονται. **(συμπέρασμα)** Επομένως πρέπει τα πλοία να μεταφέρουν το πετρέλαιο με περισσότερη προσοχή.

- Συζήτησε με το διπλανό σου και γράψε τη γνώμη σου για τη ρύπανση του αέρα από τα καυσαέρια.

Λέω τη γνώμη μου: (νομίζω ότι, η γνώμη μου είναι ότι)

.....

.....

.....

.....
.....
**Υποστηρίζω τη γνώμη μου με
επιχειρήματα: (γιατί, επειδή, διότι)**
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

**Καταλήγω σε ένα συμπέρασμα:
(για το λόγο αυτό, άρα, επομένως)**
.....
.....
.....
.....

Παίζω με τις λέξεις

6 Στο παρακάτω κείμενο υπογράμμισε τις λέξεις που ξεκινούν με τη λέξη πετρέλαιο:

Μεγάλη ρύπανση στον Κάβο Μαλιά !

Εκτεταμένη ρύπανση προκλήθηκε τη νύχτα εξαιτίας της προσάραξης του πετρελαιοφόρου «Βασιλική» σε υφάλους. Από το ρήγμα που δημιουργήθηκε στα αμπάρια του πλοίου, ποσότητες πετρελαιοειδών χύθηκαν στη θάλασσα. Σκάφη του Λιμενικού Σώματος και ένα απορρυπαντικό πλοίο προσπαθούν να περισυλλέξουν την πετρελαιοκηλίδα έκτασης δύο ναυτικών μιλίων.

Γράψε τώρα τις λέξεις που βρήκες δίπλα από τη σημασία τους.

- Προϊόντα που παράγονται από το πετρέλαιο.

Πετρέλαιο.....

- Μεγάλο πλοίο που μεταφέρει πετρέλαιο.

Πετρέλαιο.....

- Ποσότητα πετρελαίου που επιπλέει στην επιφάνεια της θάλασσας

Πετρέλαιο.....

Γράφω σωστά

7 Συμπλήρωσε τα γράμματα και τους τόνους που λείπουν από τα λόγια της Καιτούλας.

Στη θάλα__α χ__θηκε πολ__
πετρέλ__ο από ένα καράβ__ που
ναυάγ__σε. Γι' αυτό έχ__ τέτ__ο
χρ__μα.

8 Βάλε σε αλφαβητική σειρά τις παρακάτω λέξεις:

βρομίζω, βρομιά, βρόμικος,
χρωματίζω, χρωματιστός

.....
.....
.....

Αύριο Ανθολόγιο

Λεξιλόγιο

Οικογένειες λέξεων

απορρίμματα, απορριμματοφόρο

καθαρίζω, καθάρισμα, καθαρός -ή-ο

περιβάλλον, περιβαλλοντικός -ή-ο

γη, γήπεδο, γήινος -η-ο

χαρτί, χάρτινος -η-ο, χαρτοσακούλα

ποτίζω, πότισμα

σκουπίζω, σκουπίδι,
σκουπιδότοπος

ανακυκλώνω, ανακύκλωση

πετρέλαιο, πετρελαιοφόρο

ρυπαίνω, ρύπανση

προστατεύω, προστασία

**Βάλε σε αλφαβητική σειρά
τις προηγούμενες λέξεις.**

Α, ανακύκλωση,

.....,

Γ,,

.....

Κ,,

.....

Π,,

....., πετρελαιοφόρο,

.....,,

....., προστατεύω

Ρ,

Σ,,

.....

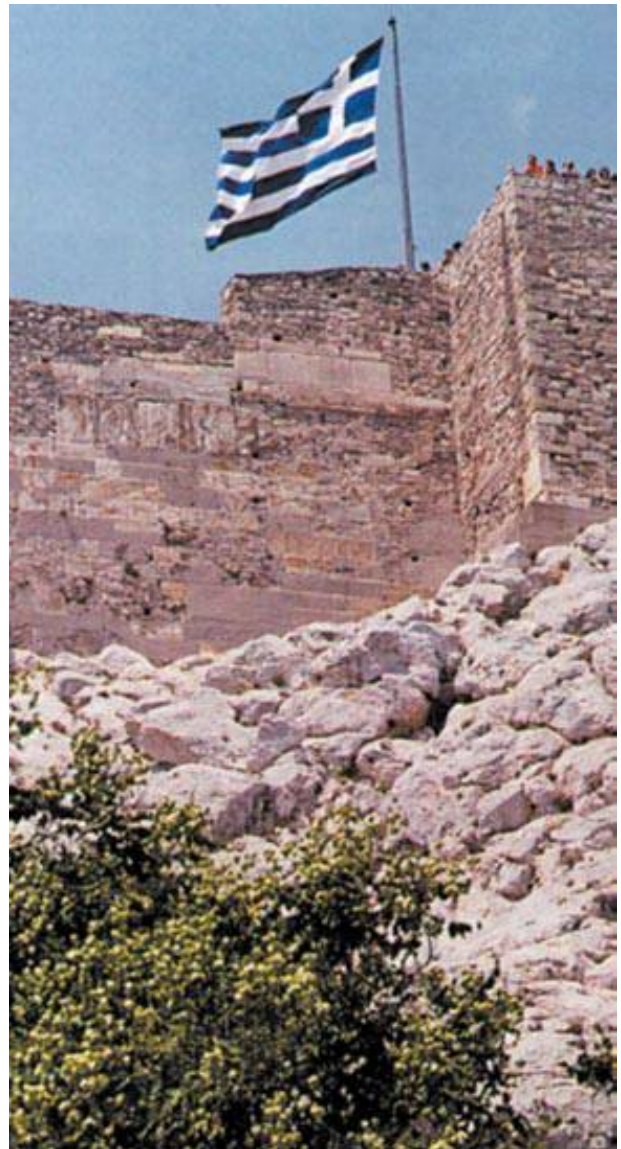
Χ,,

.....

Η πατρίδα μας γιορτάζει

- 1 Η σημαία
- 2 Στον πόλεμο του 1940
- 3 Για το Πολυτεχνείο

Φωτ/φία:
από το βιβλίο
της Σχολής Χιλλ
Περπατώντας
στην Αθήνα,
εκδ. Καλειδο-
σκόπιο

*Μαθαίνουμε για την ιστορία
της πατρίδας μας και γιορτάζουμε
την ελευθερία και τη δημοκρατία.*

Η σημαία

Ύμνος της σημαίας

Αυτό είναι το ιερό πανί το γαλανό
και τ' άσπρο,
κομμάτι από ανοιξιάτικο και
ξάστερο ουρανό,
που είναι λευκό σαν τον αφρό
του κύματος που ανθίζει
σε περιγιάλι ολόγλυκο, σε πέλαο
μακρινό.

Αυτό είναι το ιερό πανί, που,
όταν περνάει μπροστά μας,
υγραίνονται τα βλέφαρα και
σπαρταρά η καρδιά μας.

Απόσπασμα από το ποίημα
του Στέφανου Δάφνη
«Ύμνος της σημαίας», στο βιβλίο
του Θ. Α. Γιαννόπουλου
Νεότερη Σχολική Ανθολογία,
εκδ. Χ. Τεγόπουλου - Ν. Νίκα

***Η ελληνική σημαία
στον ιερό βράχο
της Ακρόπολης***

Γιορτάζω τη σημαία

1 Με τι μοιάζουν τα χρώματα της ελληνικής σημαίας;

2 Γιατί *υγραίνονται τα βλέφαρα και σπαρταρά η καρδιά μας* όταν η σημαία περνά από μπροστά μας;

Ερευνώ και μαθαίνω

- 3** Συζήτησε με την ομάδα σου σε ποια κτίρια ανεμίζει η σημαία μας.
- 4** Σε ποιες εκδηλώσεις συμμετέχουμε κρατώντας ελληνικές σημαίες;

Στον πόλεμο του 1940

Στα επόμενα κείμενα διαβάζουμε μαρτυρίες για τα δύσκολα χρόνια του πολέμου και της Κατοχής.

Από το ημερολόγιο της Ροζίνας, μιας δεκάχρονης εβραιοπούλας από τη Θεσσαλονίκη.

Οκτώβριος 1940

Τη Δευτέρα 28 Οκτωβρίου 1940 δεν πήγαμε σχολείο. Είχε κηρυχτεί ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος.

Αναστατωμένα ήμασταν εμείς τα παιδιά.

Οι Ιταλοί βομβάρδισαν τη Θεσσαλονίκη.

Στο μαγαζί του πατέρα μου γίνηκαν πολλές καταστροφές.

Απρίλιος 1941

Αφού χύθηκε αίμα πολύ στα σύνορα, είπαν ότι νικούσαμε. Τι χαρές, τι τραγούδια στους δρόμους. Μα δυστυχώς μας βγήκαν ξινά. Η Γερμανία κήρυξε πόλεμο στην Ελλάδα. Τρεις μέρες βαστάξαμε εμείς οι Έλληνες. Στις 9 Απριλίου το βράδυ μπήκαν οι Γερμανοί στη Θεσσαλονίκη. Η μαμά έκλαιγε, ο μπαμπάς ήταν καταστενοχωρημένος κι εμείς οι τρεις αδερφές καθόμασταν χωρίς μιλιά. Δεν πέρασε πολύς καιρός κι άρχισε να θερίζει την Ελλάδα μια φοβερή πείνα. Δε βρίσκαμε πουθενά τροφή παρά μόνο σε μερικά χωριά.

Μάρτιος 1943

Έφτασε στα αυτιά μας μια κακή είδηση, ότι θα μας εξορίσουν. Ο κόσμος κοίταξε να σωθεί. Εμάς

ήρθε ο γιατρός Καρακώτσος να μας σώσει. Κρυφτήκαμε στο διαμέρισμά του. Περνώ τον καιρό μου διαβάζοντας, γράφοντας ή παίζοντας με την αδερφούλα μου και το γιο του γιατρού.

Οκτώβριος 1944
Στις 26 Οκτωβρίου
1944 ελευθερώθηκε
η Θεσσαλονίκη. Μείναμε
κλεισμένοι στην κρυψώνα μας 18
ολόκληρους μήνες, 548 ατέλειωτες
μέρες.

Διασκευασμένα αποσπάσματα
και φωτογραφίες από το βιβλίο
της Ροζίνας Πάρδο-Ασσέρ
Ροζίνα: 548 ημέρες με άλλο όνομα,
εκδ. Γαβριηλίδης

**Φωτ/φία:
Β. Πα-
παϊωάνου
Μουσείο
Μπενάκη**

Δεκέμβριος 1941.

**Συσσίτιο για τα πεινασμένα παιδιά
διά σε μια γειτονιά της Αθήνας,
την περίοδο της γερμανικής
κατοχής.**

Για λίγο ψωμί

**Το είδα με τα μάτια μου. Ένα
γερμανικό αυτοκίνητο, φορτηγό,
γεμάτο κουραμάνες (ψωμί)**

κατεβαίνει τη λεωφόρο Αθηνάς και στρίβει για να μπει Ερμού. Κόβει ταχύτητα. [...] Στη στροφή του αυτοκινήτου ένα ελληνόπουλο αναρριχάται στο αμάξι και πετά στον πεινασμένο κόσμο κουραμάνες. Βέβαια, το παλικάρι έχει και την παρέα του. Θα έριξαν πάνω από 15 κουραμάνες και αθόρυβα πήδησαν κάτω στο δρόμο ή μάλλον στο πεζοδρόμιο. Γεμάτοι χαρά και ψυχραιμία! Αυτού του είδους το σαμποτάζ ξαναγένηκε πολλές φορές εναντίον των Ιταλών, που κουβαλούσαν κουραμάνες με ανοιχτά φορτηγά αμάξια.

Απόσπασμα από τη μαρτυρία του Περικλή Παπαχατζιδάκη στο ένθετο «Επτά Ημέρες» της εφημ. *Η Καθημερινή της Κυριακής*

Φωτ/φία: Από το βιβλίο του Δ. Δημητρίου *Γοργοπόταμος: Έλληνες αντάρτες εναντίον του Ρόμελ*, εκδ. Φυτράκη

Η γέφυρα του Γοργοπόταμου μετά την ανατίναξη της, στις 25 Νοεμβρίου 1942. Θεωρείται η κορυφαία πράξη της Εθνικής Αντίστασης.

12 Οκτωβρίου του 1944

Ανοίγω διάπλατα το παράθυρο.
Φως, ήλιος, ο γαλανός ουρανός.
Μαζί με τα παιδιά μου παρακολου-
θούμε με κατάνυξη θρησκευτική
ένα σημείο απέναντι στην Ακρό-
πολη. Αυτό είναι ο κόσμος όλος.

Και βλέπουμε τη γερμανική
σημαία σιγά σιγά να υποστέλλεται*,
να εξαφανίζεται σαν να την κατάπιε
ο Ιερός Βράχος. Και ν' αρχίζει
ν' ανεβαίνει στον ιστό το αγαπη-
μένο χρώμα του ουρανού μας.
Τα θολωμένα μάτια μου δεν
μπορούν πια να δουν. Όταν έχω
στεγνώσει βιαστικά τα δάκρυα,
η γαλανόλευκη ανεμίζει περήφανα.

* υποστέλλεται: κατεβαίνει

**Η Ελλάδα είναι πάλι δική μας,
δική μας.**

**Ιωάννα Τσάτσου, Φύλλα Κατοχής,
εκδ. Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων**

**Φωτ/φία: από το ένθετο «Επτά
Ημέρες» της εφημ. *Η Καθημερινή
της Κυριακής***

**Αθήνα, Οκτώβριος 1944. Η ελλη-
νική σημαία υψώνεται στον ιερό
βράχο της Ακρόπολης. Η Ελλάδα
είναι πάλι ελεύθερη.**

Μαθαίνω για την ιστορία μας

- 1** Στα προηγούμενα κείμενα υπογράμμισε τις λέξεις και τις φράσεις με τις οποίες τα πρόσωπα εκφράζουν τα συναισθήματά τους για τα χρόνια του πολέμου.
- 2** Ποια είναι τα προβλήματα που αντιμετώπισαν τις μέρες της γερμανικής κατοχής τα παιδιά;
- 3** Ποιο κείμενο θα διάλεγες για να διαβάσεις στη σχολική γιορτή;
- 4** Διάβασε στους γονείς σου τα κείμενα αυτά. Συζήτησε μαζί τους για τα γεγονότα εκείνης της εποχής.

Αύριο Ανθολόγιο

Για το Πολυτεχνείο

**Τετάρτη, 14 Νοεμβρίου 1973.
Οι Έλληνες φοιτητές διαμαρτύ-
ρονται κατά της δικτατορίας και
υπερασπίζονται τη δημοκρατία.**

**Φωτ/φία: από το ένθετο «Επτά
Ημέρες» της εφημ. *Η Καθημερινή
της Κυριακής***

«Εικόνα χωρίς ήχο...»

Τις τελευταίες στιγμές τις είδα από το παράθυρο της Αρχιτεκτονικής. Μια θολή εικόνα του τανκ με τους εκτυφλωτικούς προβολείς ν' ανασηκώνεται και να πέφτει, τσακίζοντας κάτι στο πέρασμά του. Εικόνα χωρίς ήχο, εκτός από την υπόκωφη βοή του πανικοβλημένου πλήθους που δυνάμωνε συνέχεια.

Ο χρόνος επιταχύνεται με τους χτύπους της καρδιάς μου. Εξακολουθούν να 'ρχονται τραυματίες. [...]

Βγαίνουμε γρήγορα με τη Βαγγελιώ, παίρνοντας μαζί άλλη μια κοπέλα. Έχει περάσει ώρα πολλή μετά το τανκ και το τοπίο μεταξύ Αρχιτεκτονικής και πόρτας είναι εφιαλτικό και έρημο. Ο προβολέας

του τανκ στραβώνει, κάπνα αναδίδεται από παντού. Ένας φαντάρος είναι στα σκαλιά, πέφτουμε σχεδόν στα τυφλά πάνω σ' άλλον ένα που ξεπροβάλλει από το σκοτάδι. «Αποδώ, έξω!» λέει ήρεμα με το αυτόματο. Το τανκ στην πόρτα.

Γιώργος Παυλάκης,
Εκ των υστέρων,
Νέα Σύνορα - Α.Α. Λιβάνης

Φωτ/φία:
Ελεύθερη
Συνεργατική

Σάββατο, 17 Νοεμβρίου 1973.
Το τανκ της χούντας εισβάλλει
στο Πολυτεχνείο.

Φωτ/φία: από το βιβλίο του Ηλία Γκρη *Το μελάνι φωνάζει. Η 17 Νοεμβρίου 1973 στη λογοτεχνία*, εκδ. Μεταίχμιο

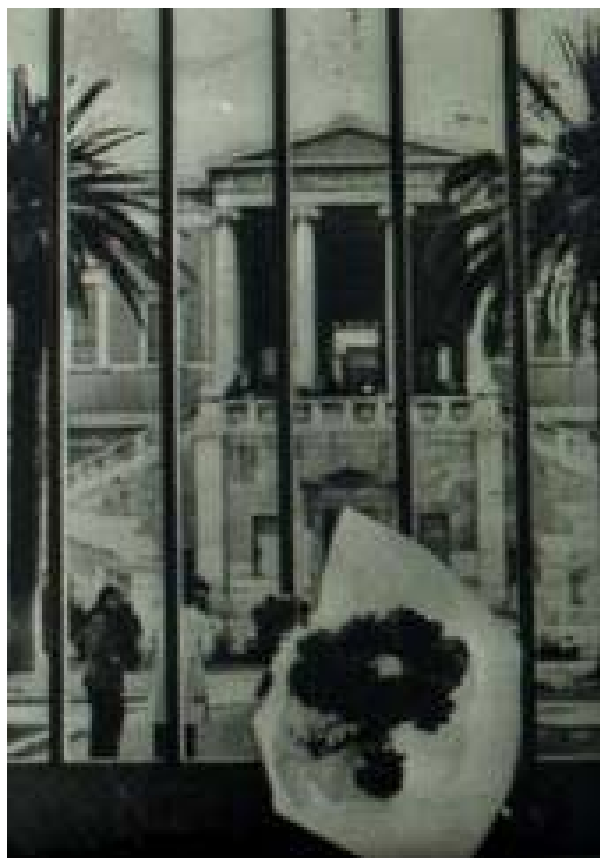
Στη γιορτή του Πολυτεχνείου

Γονείς με τα πιτσιρίκια στους ώμους, ηλικιωμένοι αλλά και νέοι άνθρωποι δίνουν το παρών στη γιορτή της δημοκρατίας, στο προαύλιο του Πολυτεχνείου.

Το όνειρο για δημοκρατία δεν έχει χάσει το νόημά του. Πολλοί νέοι άνθρωποι, που δεν είχαν γεννηθεί το 1973, έχουν έρθει εδώ για να τιμήσουν τον αγώνα των φοιτητών του Πολυτεχνείου.

**Από δελτίο ειδήσεων
της τηλεόρασης**

**Φωτ/φία:
Ελεύθερη
Συνεργατική**

Γιορτάζουμε τη δημοκρατία

- 1** Συζήτησε στην τάξη τη σημασία των λέξεων δικτατορία – δημοκρατία.
- 2** Τι συνέβη τις μέρες από 14 έως 17 Νοεμβρίου 1973;
- 3** Συζήτησε με τους γονείς σου για τα γεγονότα του Πολυτεχνείου.

Η γραμματική μου

Σημεία στίξης

- (.) **Τελεία:** τη βάζουμε στο τέλος κάθε πρότασης. Με την τελεία δείχνουμε ότι πρέπει να σταματήσει λίγο η φωνή. Μετά την τελεία αρχίζουμε με κεφαλαίο.
- (,) **Κόμμα:** το βάζουμε όταν θέλουμε να χωρίσουμε λέξεις ή φράσεις που είναι στη σειρά. Κόμμα βάζουμε και σε μικρότερες προτάσεις που εξηγούν κάτι μέσα σε μια μεγαλύτερη πρόταση.
- (;) **Ερωτηματικό:** το σημειώνουμε στο τέλος μιας ερωτηματικής φράσης.
- (...) **Αποσιωπητικά:** τα χρησιμοποιούμε για να δείξουμε ότι σταματάμε μια φράση ή από συγκίνηση ή γιατί δε θέλουμε να πούμε κάτι άλλο.

Ορθογραφικά σημάδια

(') **Απόστροφος:** το σημαδάκι αυτό μπαίνει όταν χάνεται το πρώτο ή το τελευταίο γράμμα μιας λέξης.

Άρθρα

Οριστικό: ο, η, το.

Αόριστο: ένας, μία, ένα.

Τα άρθρα της και τις

• Όταν μιλάμε για μία (γενική ενικού) γράφουμε το άρθρο της.

Όταν μιλάμε για πολλές (αιτιατική πληθυντικού) γράφουμε το άρθρο τις.

Το τελικό -v

Οι λέξεις

τον, στον, έναν, δεν,
την, στην, αυτήν, μην

κρατούν το **ν** όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από **φωνήεν** ή από τα σύμφωνα

κ, π, τ, ξ, ψ, μπ, ντ, γκ, τσ, τζ.

Ουσιαστικά

Κύρια ονόματα: Είναι τα ονόματά μας καθώς και τα ονόματα των ημερών της εβδομάδας, των μηνών, των γιορτών, των δρόμων, των πόλεων, των χωρών, των νησιών, των βουνών, των ποταμών, των λιμνών.

Στα κύρια ονόματα γράφουμε το πρώτο γράμμα τους πάντα με κεφαλαίο.

10-πρωθλα	–	3-πρωθλα	–	Κλητική
5no-πρωθλα	τους	άνθρωπ-ο	τον	Αιτιατική (τι;)
ανθρωπ-ων	των	άνθρωπ-ου	του	Γενική (ποιανού; ποιανών;)
10-πρωθλα	οι	άνθρωπ-ος	ο	Ονομαστική (ποιος; ποιοι;)

Ενικός αριθμός Πληθ/κός αριθμός

Πώς κλίνονται τα αρσενικά ουσιαστικά σε -ος

Πώς κλίνονται τα θηλυκά ουσιαστικά σε -α

	►► Ενικός αριθμός	►► Πληθ/κός αριθμός		
Ονομαστική (ποια; ποιες;)	η	θάλασσ-α	οι	θάλασσ-ες
Γενική (ποιανής; ποιανών;)	της	θάλασσ-ας	των	θαλασσ-ών
Αιτιατική (τι;)	τη	θάλασσ-α	τις	θάλασσ-ες
Κλητική	–	θάλασσ-α	–	θάλασσ-ες

Πώς κλίνονται τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ο

▶ Επικός αριθμός
 ▶ Πλήθ/κός αριθμός

Ονομαστική (ποιοί; ποιαί; ποιοί; ποιαί)	το	θρανή-ο	τα	θρανή-α
Γενική (ποιανού; ποιανών; ποιανού; ποιανών)	του	θρανή-ου	των	θρανή-ων
Αιτιατική (τιί; τιί)	το	θρανή-ο	τα	θρανή-α
Κλητική	–	θρανή-ο	–	θρανή-α

Ορθογραφικοί κανόνες στα ουσιαστικά

- Τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ο γράφονται με όμικρον (ο).
- Τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ι γράφονται με γιώτα (ι).
Πρόσεξε όμως τις λέξεις: βράδυ, δάκρυ, δίχτυ.
- Όλα τα ουσιαστικά στη γενική του πληθυντικού αριθμού τελειώνουν σε **-ων**.

Επίθετα

- Περιγράφουν τα ουσιαστικά και μας δίνουν πληροφορίες γι' αυτά.
- Κάθε επίθετο το βρίσκουμε και στα τρία γένη:

αρσενικό: ο όμορφος άντρας

θηλυκό: η όμορφη γυναίκα

ουδέτερο: το όμορφο παιδί

Ορθογραφικοί κανόνες στα επίθετα

Επίθετα που τελειώνουν σε:

-ικος (ευγενικός, συμπαθητικός, αθλητικός, νηστικός...),
εκτός από τα: θηλυκός, δανεικός

-ιμος (νόστιμος, φρόνιμος, χρήσιμος, νόμιμος...),
εκτός από τα: πρόθυμος, εύθυμος, επώνυμος, διάσημος, άσχημος, περίφημος, έρημος
έτοιμος

-ινος (βραδινός, μακρινός, μάλλινος, ξύλινος...)
εκτός από τα: φωτεινός, σκοτεινός, υγιεινός, ορεινός, ταπεινός.

Ρήματα

Το βοηθητικό ρήμα είμαι

▶▶ ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

	Ενικός αριθμός	
α' πρόσωπο	εγώ	είμαι
β' πρόσωπο	εσύ	είσαι
γ' πρόσωπο	αυτός -ή -ό	είναι

▶▶ ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

	Πληθυντικός αριθμός	
α' πρόσωπο	εμείς	είμαστε
β' πρόσωπο	εσείς	είστε
γ' πρόσωπο	αυτοί -ές -ά	είναι

αὐτοὶ-ἑ-ἰοῦμαι	αὐτοὶ-ἑ-ἰοῦμαι	αὐτοὶ-ἑ-ἰοῦμαι	αὐτοὶ-ἑ-ἰοῦμαι
ἑ-ἰοῦμαι	ἑ-ἰοῦμαι	ἑ-ἰοῦμαι	ἑ-ἰοῦμαι
ἑ-ἰοῦμαι	ἑ-ἰοῦμαι	ἑ-ἰοῦμαι	ἑ-ἰοῦμαι
Πληθυντικός αριθμός			
αὐτὸς-ἡ-οὗτος	αὐτὸς-ἡ-οὗτος	αὐτὸς-ἡ-οὗτος	αὐτὸς-ἡ-οὗτος
οὗτος	οὗτος	οὗτος	οὗτος
οὗτος	οὗτος	οὗτος	οὗτος
Ενικός αριθμός			

ΕΝΕΣΤΡΙΑΣ

Ρήματα σε -ω και -ομαι

Ορθογραφικοί κανόνες στα ρήματα

- Οι καταλήγεις των ρημάτων στο α΄ και β΄ πρόσωπο του πληθυντικού γράφονται με **-ε**.
- Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ίζω** γράφονται με γιώτα (**ι**).

Προσοχή στα ρήματα: δαν**εί**ζω, δακρ**ύ**ζω, αθρ**οί**ζω.

Πρόσεξε ότι το **ι** ταξιδεύει σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας:
πο**τί**ζω –πό**τι**σμα,
καθα**ρί**ζω -καθα**ρί**στρια.

- Τα ρήματα που τελειώνουν σε **-ώνω** γράφονται με **ω**.

Το **ω** ταξιδεύει σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας:
ανακυκλ**ών**ω, ανακύκλ**ω**ση,
ανακυκλ**ω**μένο.

Περιεχόμενα

Στη γη και στη θάλασσα

2. Γάτος από σπίτι ζητά
 νέα οικογένεια.....7
3. Οι ακροβάτες της θάλασσας 16
4. Γη και θάλασσα26
5. Οι μικροί ταξιδιώτες
 ανεβαίνουν στο βουνό.....33
- Λεξιλόγιο 41

Ο κόσμος γύρω μας

1. Πώς υιοθετήσαμε
 ένα κομμάτι γης.....44
2. Τα χαρτιά ανακυκλώνονται! ..54
3. Το τετράδιο ζωγραφικής.....67
- Λεξιλόγιο 78

Η πατρίδα μας γιορτάζει

1. Η σημαία.....81
2. Στον πόλεμο του 1940.....84
3. Για το Πολυτεχνείο93

Η γραμματική μου 99

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.